

ТОЛСТОВА О. Л.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

СЕМІОТИЧНА СИСТЕМА ЕМОТИКОНІВ В ІСПАНОМОВНОМУ ІНТЕРНЕТ-СПІЛКУВАННІ

У статті розглядається емотикон як один із аспектів сучасної семіотичної системи та елементів молодіжного інтернет-спілкування. Визначаються сфери їхнього застосування, функції в іспаномовному смс- та інтернет-спілкуванні. Зібраний фактичний матеріал систематизовано та описано з позицій семантики, структури та узуальності.

Ключові слова: семіотична система, емотикон, смайл, ідеограма, оказіоналізм, молодіжний сленг.

В статье рассматривается эмотикон как один из аспектов современной семиотической системы и элементов молодежного интернет-общения. Определяются их сферы использования, функции в испаноязычном смс- и интернет-общении. Собранный фактический материал систематизирован и описан с позиций семантики, структуры и узуальности.

Ключевые слова: семиотическая система, эмотикон, идеограмма, окказионализм, молодежный сленг.

The article deals with the interpretation of emoticon, as one of aspects of the modern semiotic system and element of youth internet-intercourse. Their spheres of the use and functions in Spanish sms- and internet-intercourse are determined. The possessed material is analyzed on the positions of semantics, structure and use.

Key words: semiotic system, emoticon, smile, ideogram, nonce word, slang.

Характерною ознакою епохи високих технологій та глобальної інформатизації є інтерес у лінгвістиці до комунікації загалом, масової комунікації та однієї з її форм – електронної – зокрема. З появою в ХХ столітті електронних засобів зв'язку характер комунікації суттєво змінився, трансформувалася структура комунікативного досвіду людини, у зв'язку з чим виникає потреба всебічного дослідження цього явища.

Актуальність дослідження полягає у його зв'язку з комунікативною лінгвістикою, яка є важливим напрямком сучасної філології, з одного боку, а також з тим, що емотикон як семіотичний знак виступає важливим елементом Інтернет-культури і охоплює великий спектр семантичних характеристик. Арсенал емотиконів постійно поповнюється, знаходиться в стані формування та нормування, що визначає необхідність його систематизації та всебічного аналізу.

Метою статті є проаналізувати та охарактеризувати семіотичну

систему емотиконів, їхню структуру та семантичні особливості; визначити сфери застосування цих семіотичних знаків та функції в мові, виділити тематичні групи, відповідно до семантики емотикона, дослідити особливості іспанських емотиконів.

Об'єктом дослідження є емотикон як елемент інтернет-спілкування. **Предмет** – структурні та семантичні особливості цього семіотичного знаку, його узуальність.

Дослідження здійснено на **матеріалі** лексикографічних джерел [8; 9; 10], одиниці відібрано шляхом суцільної вибірки. Усього проаналізовано 240 емотиконів.

Емотикон, або інакше – смайлик, – семіотична графічна одиниця, що може бути реалізована шляхом використання знаків клавіатури. В іспанській термінології вони мають назву *emoticono* або *emotición*. Назва походить від англійського *emotion icon*, що відображає іконічний характер емотикону. Емотикон є іконічним знаком, оскільки виявляє структурну і якісну подібність з позначеним, а також є ідеограмою, оскільки позначає ціле слово і являє собою схематизований малюнок поняття.

Одна з перших спроб використання типографічних конструкцій для вираження емоцій була зроблена ще у 1881 році редакцією американського гумористичного журналу «Puck». У 1953 році смайлики з'являються на шпальтах газети «Нью-Йорк Гералд Трибюн», у рекламі художнього фільму «Lili». Масштабна експансія смайликів у друкованому тексті почалася з виникненням Інтернету. За короткий проміжок часу інтернет-спільнота успішно адаптувала символи через їхню простоту та легкість написання. Смайлики увійшли до графічно-стилістичного атрибуту інтернетного етикету (так званого нетикету)[1:6]. Про необхідність знаків, які б передавали емоції, говорив Володимир Набоков ще у 1969 році [2:53].

Перший емотикон — двокрапка, яка супроводжується дефісом і круглою дужкою, був відісланий 19 вересня 1982 року професором психології Університету Карнегі-Меллон Скоттом Фалманом у повідомленні на онлайн-форумі [3:95].

В *емотиконі* графеми використовуються як деталі піктограми, що переважно зображають обличчя адресанта, який відчуває певну емоцію. Ланцюжок таких графем апелює до *зорової* матриці, що зберігається в пам'яті адресата [4:18]. В горизонтальних набірних емотиконах

двокрапка, крапка з комою, цифра 8 «читаються» як очі, дефіс – як ніс, а дужки, літери O, S, D, P, символ @ - як рот :-) ;-) тощо. Для такого «прочитання» подібної групи графем адресату слід схилити голову ліворуч і домислити овал обличчя [4:14].

У писемних формах розмовного дискурсу емотикони виконують функцію компенсації елементів паралінгвального спілкування. Перші емотикони передавали емоції та почуття, оскільки це саме той елемент, якого не вистачає у віртуальному спілкуванні на відміну від прямої, face-to-face комунікації. Проте, на сучасному етапі вони характеризуються різноманітністю значень, що буде продемонстровано нижче.

Існують також так звані *kaomoji* або *verticonos*, японські емотикони. Їх також називають горизонтальними або *non turn smiley*, оскільки для їхнього прочитання немає потреби подумки нахилити голову на 90 градусів за годинниковою стрілкою [5:66]. Набір графем у цьому різновиді емотиконів інший: очі зображуються парою діакритичних знаків ^, знаків рівності =, або маленьких/прописних літер oO, рот – підкресленням (тут і далі крапка з комою після розшифровки емотикону в дужках є розділовим знаком, а не частиною смайлу): ^_^ =_= (посмішка); O_o (здивування); *^_^* (засоромлено посміхнутися).

Звичайно, смайли, в яких використовуються специфічні ієрогліфічні елементи не отримав великого розповсюдження у світовому кібер-просторі через незручність набору, проте ідея горизонтальних емотиконів знайшла відгук в середовищі користувачів [5:67].

Найбільш частотну групу становлять емотикони на позначення емоцій, власне, це є їхня основна функція, про що свідчить, зокрема, назва семіотичного знака. Посмішка (:-); =); :o)) та сумне обличчя (:-(; =(; :o() є базовими ідеограмами і становлять основу для багатьох похідних. Через частотність використання на матеріалі цих емотиконів можемо спостерігати загальномовну тенденцію до симпліфікації та мовної економії, точніше, знакової економії. З часом, емотикон почали зображати без елементу на позначення носу, оскільки він не несе жодного семантичного навантаження – :), :(; а потім зникла двокрапка на позначення очей, посмішка та сум почали передаватися за допомогою лише дужки –), (. Підсилення емоції передається за

допомогою редуплікації дужки:))) , (((((.

Інші емоції та почуття, що передаються за допомогою емотиконів:

>-/ (*estoy cabreado*);

:O, :-O, =O (*sorpresa*);

:-< (*estoy triste, deprimido*);

(*_*) (*estoy enamorado*).

Крім того, можемо виділити інші семантичні групи емотиконів:

- Зі значенням ставлення співрозмовника до інформації:

:-@ (*no me lo creo*);

:-s (*no tiene sentido*);

:|((*no tiene gracia*).

- Риси характеру:

(:<) (*chismoso*);

\$_\$_ (*codicioso*);

:-r (*burlón*).

- Кінестетичні прояви:

:-X, +-<> (*besos*);

8-E7 (*comiéndose las uñas*);

| -O (*bostezando*);

[[...]] (*doble abrazo*);

‘-’ ; -) P-) (*guiñar un ojo*);

‘----’ (*saludando con la mano*).

- Фізичний стан:

:*) , %} (*borracho*);

(:-\$ (*enfermo*);

:x((*resfriado*);

@_@ (*persona que ha pasado demasiadas horas frente a la pantalla del PC*).

Характеристики зовнішності, одягу:

:-)8 (*bien vestido*);

C=====:-)X (*con bastón y pajarita*);

8D:-) (*con gorra de hélice*);

B:-) (*con las gafas del sol en el pelo*);

=:-) (*con los pelos de punta*);

:-(=) (*dientes largos*).

Професії та рід заняття:

oo----ooB (*camionero*);

++++:-) (*cocinero con su gorro*);
_ (8)-O (*buceador con escafandra*).

В цій групі смайлів зв'язок з означуванним об'єктом будується на основі метонімічного зсуву значення – „кухар – це той, хто носить високу шапку”, „підводник має маску та трубку”, тощо.

Національності:

@:-) (*soy indino (llevo turbante)*);

<|-) (*soy chino*);

(-: (*soy australiano*).

Емотикони на позначення національності використовуються в міжнародних чатах, зокрема, серед іноземців, що вивчають іспанську мову. Як бачимо, найчастіше в етнічних емотиконах відображається певна формальна ознака нації – одяг, особливості зовнішності. Щодо емотикону для іспанців, цікаву особливість відмічає іспанський дослідник Хосе Морала – для представлення вони використовують літеру ñ, це, напевно, єдиний випадок, коли лінгвістичний аспект, а саме літера служить засобом ідентифікації етнічної групи [6].

Наступну семантичну групу становлять емотикони на позначення видатних особистостей, персонажів літератури та кіно:

{ (*Alfres Hitchcock presenta*)

B-) (*Batman*); B-| (*Batman impasble*);

:-{ (*conde Drácula*);

+-<(:-) (*el Papa*);

[:-) (*Frankenstein*);

|:-| (*Groucho Marx*).

Серед іспанських етноспецифічних емотиконів на позначення відомих особистостей та персонажів можемо виділити:

*-<|-) – *Papá Noel*;

%\v – *Pablo Picasso*.

Загалом, такі авторські емотикони носять оказіональний характер і знаходяться на периферії семіотичної системи.

Як бачимо, переважна більшість емотиконів (95%) представляють обличчя у різних варіаціях з базовими елементами „очі”, „ніс” та „рот”. Виключення становлять декілька емотиконів, що зображають різні предмети та поняття:

@->—`— (*rosa*);

< [] (*estoy viendo la tele*);

@= (*guerra nuclear*).

Також окрему групу становлять ідеограми на позначення частин тіла, це переважно сідниці ти груди (так звані *ass icons* (_!_) у *tits icons* (o)(o)). Часто ці емотикони використовуються як інтегрована частина тексту. Наприклад: *metaselo por el* (_ o _); *El q inventó los exámenes se los puede meter x el* (_ * _) XD, *tocate las* (· Y ·) *Nineta, Como bien dices, tocate los OO* [6]. Тут самійли замінюють лексеми *culo*, *tetas*, *cojones*. Таке використання цих семіотичних знаків пов'язано з грубістю вищезгаданих лексем (відповідно адресант відчуває певний психологічний дискомфорт, друкуючи їх), а також з заборонаю на пряме вживання обценної лексики в деяких інтернет-форумах.

У цих емотиконів також з часом з'явилися варіанти:

(_ \$ _) (*culo de banquero, de B. Gates*);

(_ @ _) (*ciberculo*);

(_ ~ _) (*culo latino*), тощо.

Серед семантичних характеристик емотиконів варто виділити їхню здатність вступати у парадигматичні зв'язки. Зокрема, для них є характерним явище синонімії:

: -X, +-<> (*besos*);

: * , % *) (*borracho*);

' -) ; -) P -) (*guiñar un ojo*).

Російська дослідниця Школова М.С. виділяє, наприклад, цілий ряд синонімів на позначення поняття «клоун»: δ*, <@:0), < |:0), *<:0), @<:0), *:0), *-<]:0)@@ [5:69].

Деякі емотикони є антонімічними:

: -) – : - ((*alegre – triste*);

O :) – } : -) (*ángel – demonio*).

Також окремим ідеограмам притаманна полісемія: <3 (1) *amor* 2) *corazón*).

Останнім часом популярність у кібер-просторі завойовують вже готові мальовані (анімовані) емотикони, витісняючи малозрозумілі набірні смайлики із мережевого використання. Відрізняючись в плані графічного вираження від попередників і не вимагаючи спеціальних конвенційних знань для інтерпретації, малюнкові емотикони, тим не менш, характеризуються тими самим смисловими особливостями, що і набірні смайли [5:71].

Серед основних функцій емотикону можемо назвати:

компенсуючу (прямого спілкування), компресивну, розважальну (для задоволення комунікантів). Із засобу спілкування смайли перетворилися на мовну гру, можливість для молоді реалізувати свою креативність та продемонструвати почуття гумору.

Підводячи підсумок, відзначимо, що емотикони, безперечно, є антропоцентричними, оскільки переважна більшість представляє обличчя людини (іноді інші частини тіла) та позначають поняття безпосередньо пов'язані з людиною: емоції, почуття, ставлення співрозмовника до інформації, риси характеру, кінестетичні прояви, фізичний стан, характеристики зовнішності, одягу, професії, національності. Емотиконам притаманні такі семантичні ознаки, як синонімія, антонімія, полісемія, метонімічний та метафоричний зсув у значенні.

Перспективними вважаємо аналіз інших елементів інтернет-дискурсу, зокрема, акронімів та комплексний аналіз його структурних та стилістичних особливостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Культура* віртуального спілкування: метод.-бібліогр. матеріали / [уклад. : Є. Кулик, О. Бартош ; ред. : В. Кучерява, С. Чачко ; консультант Т. Якушко] ; ДЗ «Держ. б-ка України для юнацтва». – К., 2010. – 65 с. 2. *Ковальчук Н. П.* Смайлики як візуально-сміслові конструкції культури віртуального спілкування [Текст] / Н.П. Ковальчук // Наукові записки. – Острого: Вид-во Національного ун-ту «Острозька академія», 2011. – Вип. 21. – С. 50–57. – (Серія «Філологічна»). 3. *Fedas O.* Smiles as elements of virtual communication [Електронний ресурс] / Fedas O., Zukow W. // Social media: origins, development and prospects. – 2012. – P. 89–100. – Режим доступу : http://eprints.ou.edu.ua/1641/1/fedas_130225.pdfhttp://eprints.ou.edu.ua/1641/1/fedas_130225.pdf 4. *Реконвальд Н. В.* Англomовний чат як різновид комп'ютерно-опосередкованої комунікації (прагмалінгвістичне дослідження) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 – германські мови / Наталія Валеріївна Реконвальд ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса, 2008. – 20 с. 5. *Школова М. С.* Лингвистические и семиотические аспекты конструирования идентичности в электронной коммуникации : дисс. ... канд. филол. н.: 10.02.19 / Школова Марианна Сергеевна. – Тверь, 2005. – 174 с. 6. *Morala J. R.* Entre artoabas, eñes u emoticones / Ponencia para Congreso Internacional de la lengua española Valladolid, 2001. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://congresosdelalengua.es/valladolid/ponencias/nuevas fronteras del espanol/4 lengua y escritura/morala_j.htm 7. *Чемеркін С. Г.* Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси. – К., 2009. – 240 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

8. *Poole V., Lloyd J.* Mnsjs d txto. Diccionario de MNSJS y :-) para móviles / Poole V., Lloyd J. – Novoprint. S.A., 2002. – 80 p. 9. *Diccionario SMS: hexo x ti u xa ti, tú pones las reglas.* [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.diccionariosms.com> 10. *Emoticones Facebookchat* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.emoticonesfacebookchat.com>